แนะนำเส้นทางท่องเที่ยวตามรอย

"พระพุทธเจ้าหลวง เสด็จประพาสเมืองอุตรดิตถ์"

เมืองพิไชย เมืองตรอนตรีสินธุ์ หาดท่าอิฐ

เมืองทุ่งยั้ง เมืองลับแล เมืองฝาง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานแพร่
34/130-131 ถนนเหมืองหิต ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร่ 54000
โทรศัพท์ 0 5452 1118, 0 5452 1127 โทรสาร 0 5452 1119
E-mail: tatphrae@tat.or.th • www.tourismthailand.org/phrae
• www.easternlanna.org *พื้นที่รับผิดชอบ : แพร่, น่าน, อุตรดิตถ์*

จังหวัดอุตรดิตถ์
“...เหล็กน้ำพี้ลือเลื่อง เมืองลางสาดหวาน บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ถิ่นสักใหญ่ของโลก...”

จังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ทางภาคเหนือตอนล่าง เมืองแห่งพระแท่นศิลาอาสน์ ตำนานเมืองลับแลที่มีแม่ม่ายและสาวสวย เมืองแห่งทุเรียนและลางสาดหวานหอม และบ้านเกิดของพระยาพิชัยดาบหัก ขุนศึกคู่บารมีของสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช เป็นเมืองที่มีความสำคัญทางด้านประวัติศาสตร์มาแต่อดีตกาลมาอันยาวนานผ่านพัฒนาการมาหลายยุคหลายสมัย

สภาพทั่วไป

จังหวัดอุตรดิตถ์ ตั้งอยู่ในภาคเหนือตอนล่างห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 491 กม. มีเนื้อที่รวมทั้งสิ้น 7,838.592 ตารางกิโลเมตร หรือ 4,899,120 ไร่ แบ่งออกเป็น 9 อำเภอ ประกอบด้วยอำเภอต่างๆ ได้แก่ อำเภอเมือง ลับแล ตรอน พิชัย ทองแสนขัน ท่าปลา น้ำปาด ฟากท่า และอำเภอบ้านโคก

อาณาเขต

ทิศเหนือ : ติดต่อจังหวัดแพร่ (อำเภอเด่นชัย อำเภอสูงเม่น) และน่าน (อำเภอนาหมื่น)

ทิศตะวันออก : ติดต่อจังหวัดพิษณุโลก และสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว มีแนวเขตแดนยาว 120 กิโลเมตร (อำเภอชาติตระการ)

ทิศใต้ : ติดต่อจังหวัดพิษณุโลก (อำเภอพรหมพิราม อำเภอวัดโบสถ์

ทิศตะวันตก : ติดต่อจังหวัดสุโขทัย

(อำเภอศรีสัชนาลัย อำเภอสวรรคโลก อำเภอศรีนคร และอำเภอศรีสำโรง)

การเดินทาง

รถยนต์

จังหวัดอุตรดิตถ์ห่างจากกรุงเทพฯ 491 กิโลเมตร สามารถเดินทางไปได้ 2 เส้นทาง คือ

1. จากกรุงเทพฯ ใช้ทางหลวงหมายเลข 1 แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 32 ผ่านอยุธยา-อ่างทอง-สิงห์บุรี-ชัยนาท-นครสวรรค์ ใช้เส้นทาง 117 เข้าพิษณุโลกและทางหมายเลข 11 จนถึงอุตรดิตถ์

2. ใช้เส้นทางกรุงเทพฯ-สิงห์บุรี แล้วขับเลยไปถึงอำเภออินทร์บุรี (ทางหลวงหมายเลข 311) แล้วแยกเข้าทางหลวงหมายเลข 11 (สายอินทร์บุรี-ตากฟ้า) จนถึงทางหลวงหมายเลข 12 (พิษณุโลก-หล่มสัก) เลี้ยวซ้ายไปอีก 8 กิโลเมตร แล้วเลี้ยวขวาเข้าทางหลวงหมายเลข 11 จนถึงอุตรดิตถ์

รถไฟ

จากสถานีรถไฟหัวลำโพง มีรถไฟไปอุตรดิตถ์ทุกวันรายละเอียดติดต่อ โทร. 1690 หรือ 02-223-7010, 02-223-7020 หรือ www.railway.co.th

ในตัวเมืองอุตรดิตถ์มีสถานีรถไฟหลักคือ สถานีรถไฟอุตรดิตถ์ และสถานีรถไฟศิลาอาสน์

รถไฟระยะสั้นระหว่างจังหวัดที่วิ่งตลอดวันได้แก่ ขบวนเด่นชัย-พิษณุโลก ขบวนศิลาอาสน์ พิษณุโลกและขบวนสวรรคโลก-อุตรดิตถ์

รถไฟด่วนพิเศษที่แวะจอด ณ สถานีรถไฟอุตรดิตถ์ ได้แก่ ขบวนด่วนพิเศษนครพิงค์ และขบวนด่วนพิเศษกรุงเทพ-สวรรคโลก

รถโดยสารประจำทาง

มีรถโดยสารออกจากสถานีขนส่งหมอชิต 2 แบบ คือรถยนต์โดยสารธรรมดาและรถโดยสารปรับอากาศ จากกรุงเทพฯ สู่อุตรดิตถ์ทุกวันรายละเอียดติดต่อ

บริษัท ขนส่ง จำกัด โทร. 02-936-3660 หรือ www.transport.co.th

บริษัท เชิดชัยทัวร์ จำกัด โทร. 02-936-0199 หรือ 055-412-354

บริษัท สุโขทัยธานี จำกัด (วินทัวร์ อุตรดิตถ์ โทร 055-413-592)

บริษัท ศิลาอาสน์ขนส่ง จำกัด 132/1 ถ.เจริญบัณฑิต ต.ท่าอิฐ โทร. 055-412-287

บริษัท โชครุ่งทวีทัวร์ จำกัด 190/2 ถ.เทศบาลนิมิตใต้ แขวงลาดพร้าว เขตจตุจักร กทม. 10900 โทร. 02-954-2950 www.chokeroongtaveetour.co.th

บริษัท นครชัยแอร์ จำกัด 27 ถ.วิภาวดีรังสิต ค.9 แขวงจตุจักร เขตจตุจักร กทม. 10900 โทร. 02-936-0800 www.nca.co.th

สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ สถานีขนส่งผู้โดยสารเทศบาลจังหวัดอุตรดิตถ์ โทร. 055-411-059

ระยะทางจากอำเภอเมืองไปอำเภอต่างๆ ของจังหวัดอุตรดิตถ์

อำเภอลับแล	10	กิโลเมตร
อำเภอตรอน	31	กิโลเมตร
อำเภอท่าปลา	47	กิโลเมตร
อำเภอทองแสนขัน	48	กิโลเมตร
อำเภอพิชัย	40	กิโลเมตร
อำเภอน้ำปาด	85	กิโลเมตร
อำเภอฟากท่า	127	กิโลเมตร
อำเภอบ้านโคก	162	กิโลเมตร

ระยะทางจากตัวเมืองอุตรดิตถ์กับเมืองท่องเที่ยวสำคัญของประเทศไทย

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-กรุงเทพฯ
495 กิโลเมตร

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-เชียงใหม่
248 กิโลเมตร

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-เชียงราย
314 กิโลเมตร

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-สุโขทัย
91 กิโลเมตร

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-แม่สอด
258 กิโลเมตร

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-แม่ฮ่องสอน
459 กิโลเมตร

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-หนองคาย
451 กิโลเมตร

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-หัวหิน
652 กิโลเมตร

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-พัทยา
609 กิโลเมตร

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-ภูเก็ต
1,291 กิโลเมตร

อำเภอเมืองอุตรดิตถ์-หาดใหญ่
1,388 กิโลเมตร

ประวัติความเป็นมาจังหวัดอุตรดิตถ์

อุตรดิตถ์....ความเป็นมา

บริเวณที่ตั้งเมืองอุตรดิตถ์ในปัจจุบัน เป็นพื้นที่ราบกว้างใหญ่มีภูเขาโอบล้อมรอบด้านเหนือ มีแม่น้ำน่านไหลผ่านใจกลางเมือง เป็นจุดเชื่อมต่อระหว่างดินแดนป่าเขาทางเหนือกับพื้นที่ราบด้านใต้ ในอดีตมีบทบาทที่สำคัญทางด้านการคมนาคมของผู้คนและการขนส่งสินค้าขึ้นลงแนวเหนือใต้จากสิบสองปันนา–เชียงแสน–เชียงราย–น่าน–อุตรดิตถ์ ไปยังพิษณุโลก มีการพบหลักฐานทางโบราณคดียืนยันความสำคัญการเดินทางเส้นทางนี้ เช่น ภาชนะสำริด กลอง มโหระทึก ในสมัยสุโขทัย อุตรดิตถ์เพิ่มความสำคัญ ที่เป็นเส้นทางโบราณที่ผ่านไปยังเมืองทุ่งยั้ง–ศรีสัชนาลัย–สุโขทัย–ไปยังเมืองตาก–กำแพงเพชร ต่อไปยังดินแดนพม่า ออกไปยังทะเลที่อ่าวเมาะตะมะ อีกเส้นทางหนึ่ง

อุตรดิตถ์จึงนับเป็นเมืองที่มีความเป็นมาที่น่าสนใจเหมาะกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม ควบคู่ไปกับการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ที่เป็นจุดเด่นของจังหวัดอุตรดิตถ์ เช่น สวนทุเรียนโดยเฉพาะ**พันธุ์หลงลับแล พันธุ์หลินลับแล** ลางสาด ลองกอง สับปะรดห้วยมุ่น พืชผักที่มีการรณรงค์ปลูกกันเป็นจำนวนมากแบบเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่มีมากมายหลายแห่ง เขื่อนสิริกิติ์ อุทยานแห่งชาติภูสอยดาว วนอุทยานสักใหญ่

อุตรดิตถ์....สมัยสุโขทัย

อุตรดิตถ์มีหลักฐานชัดเจนว่าเกิดขึ้นมาพร้อมๆ กับเมืองศรีสัชนาลัยและสุโขทัย โดย**เมืองทุ่งยั้ง** มีบทบาทสำคัญในการเป็นเมืองหน้าด่านรักษาแนวแม่น้ำน่านทางฝั่งตะวันตก เพราะแนวแม่น้ำน่านในสมัยนั้นคงอยู่ใกล้กับเมืองทุ่งยั้ง ส่วนบริเวณปากคลองโพธิ์มีสภาพภูมิประเทศเป็นที่ราบมีความสำคัญในฐานะท่า

ขนถ่ายสินค้าทางแม่น้ำ ก่อนขึ้นบนไปยังท้องถิ่นอื่นๆ ในอุตรดิตถ์

สมัยสุโขทัย จังหวัดอุตรดิตถ์ได้มีการตั้งเมืองขึ้นหลายเมืองเช่น**เมืองฝาง**หรือ**เมืองสวางคบุรี** เป็นเมืองที่มีชื่อปรากฏในศิลาจารึกของกรุงสุโขทัย เมื่อคราวที่พระมหาธรรมราชาที่ 1 ลิไทแห่งกรุงสุโขทัย ได้ทรงสร้างพระมหาธาตุที่นครชุมตอนท้ายของศิลาจารึกได้กล่าวถึง เมืองฝางซึ่งเป็นเมืองหนึ่งอาณาจักรสุโขทัยและยังเป็นเมืองต่อมาจนถึงสมัยอยุธยา เมืองฝางปัจจุบันอยู่ในท้องที่ตำบลผาจุกและตำบลหาดงิ้ว อำเภอเมืองอุตรดิตถ์, **เมืองทุ่งยั้ง** เป็นเมืองที่มีมาตั้งแต่สมัยสุโขทัยจากการพบตัวเมืองและ สถูป ลักษณะเดียวกับเมืองโบราณ สมัยสุโขทัย นอกจากนี้ในกฎหมายลักษณะลักพาหรือ กฎหมาย ลักษณะโจร ซึ่งขุดพบ ณ กลางเมืองเก่าสุโขทัย จารึกด้วยอักษรไทย มีชื่อเมืองทุ่งยั้งอยู่ในทำเนียบอาณาเขตของสุโขทัยด้วยเรียกเป็นเมืองคู่กับเมืองบางยมว่า

"..สระหลวงสองแคว ทุ่งย้างปากยม.." ปัจจุบันเมืองทุ่งยั้งอยู่ในเขตท้องที่อำเภอลับแล

เมืองโบราณอีกเมืองหนึ่ง คือ เมืองตาชูชก มีแม่น้ำน่านเป็นคูเมืองธรรมชาติ มีคำบรรยายลักษณะเมืองในศิลาจารึกสุโขทัย ปัจจุบัน อยู่ในท้องที่อำเภอตรอน

อุตรดิตถ์....สมัยอยุธยา

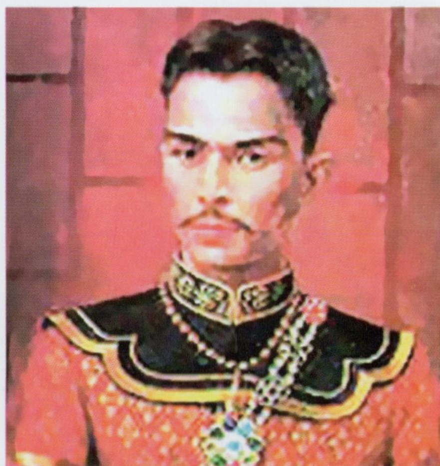
สมัยอยุธยา ท้องถิ่นอุตรดิตถ์มี**เมืองพิชัย**เป็นศูนย์กลาง โดยในสมัยพระเจ้าอู่ทองเสด็จขึ้นครองราชย์ ณ เมืองอโยธยา ในปีพุทธศักราช 1893 มีปรากฏความในพระราชพงศาวดารตอนหนึ่งว่า

"....จึงให้สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ พระรามาศวรขึ้นไปครองราชย์สมบัติในเมืองลพบุรี ครั้งนั้นพระยาประเทศราชขึ้น 19 เมือง คือ เมืองมลากา เมืองชวา เมืองตะนาวศรี เมืองนครศรีธรรมราช เมืองสงขลา เมืองจันทบุรี เมืองพิษณุโลก ***เมืองพิชัย*** เมืองสวรรคโลก เมืองพิจิตร เมืองกำแพงเพชร เมืองนครสวรรค์....." นับได้ว่าเมืองพิชัยเป็นหัวเมืองชั้นตรีของกรุงศรีอยุธยา ในสมัยนั้นท้องถิ่นชายแดนทางเหนือแถบนี้รวมทั้งเมืองพิชัย มักต้องรับบทหนักจาการทำสงครามของอาณาจักรสยามกับล้านนา ล้านช้าง และพม่า ส่งผลต่อความเป็นวัฒนธรรมที่หลากหลายจากการเข้ามาอยู่ของผู้คนจากการทำสงครามของผู้คนอุตรดิตถ์ตั้งแต่สมัยนั้นและในปัจจุบันที่มักกล่าวกันว่าอุตรดิตถ์ **"เมืองแห่ง 3 วัฒนธรรม"** คือ มีทั้งวัฒนธรรมล้านนา ล้านช้าง ไทยภาคกลาง"

อุตรดิตถ์....สมัยพระเจ้าตากสินมหาราช

หลังจากกรุงศรีอยุธยาแตกในพุทธศักราช 2310 แผ่นดินแตกเป็นก๊กเป็นเหล่า พระยาวชิรปราการ เจ้าเมืองกำแพงเพชร (พระยาตากสิน) ได้รวบรวมกำลังผู้คนไปตีพม่าที่ยึดครองที่เมืองธนบุรี จากนั้นได้ปราบดาภิเษกเป็นพระเจ้ากรุงสยาม ทรงพระนามว่าสมเด็จพระบรมราชาธิราชที่ 4 หรือที่เรียกกันทั่วไปว่า "สมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี" ในสมัยนั้นสมเด็จพระเจ้าตากสิน มีภารกิจที่จะรวบรวมแผ่นดินให้เป็นเอกภาพทรงต้องทำการปราบปรามเจ้าแคว้นต่างๆ ได้แก่ ก๊กเจ้าพิมาย ก๊กเจ้านครศรีธรรมราช ก๊กเจ้าพระฝาง ก๊กเจ้าพิษนุโลก ก๊กสุกี้ที่ค่ายโพธิ์สามต้น โดยเฉพาะเจ้าพระฝาง ซึ่งเป็นพระสงฆ์ที่สำคัญครองจีวรแดง ซ่องสุมกำลังทั้งพระภิกษุและฆราวาสเป็นสมัครพรรคพวกในแถบท้องถิ่นอุตรดิตถ์ หรือที่เมืองสวางคบุรี ซึ่งมีกำลังถึงขนาดมาตีแคว้นเจ้าพิษณุโลก เมื่อพระเจ้าตากก่อตั้งกรุงธนบุรีสำเร็จ ก็ทรงยกทัพไปตีเมืองพิษณุโลกเป็นก๊กแรก แต่ตีไม่สำเร็จเนื่องจากถูกยิงได้รับบาดเจ็บ จึงยกทัพกลับ หลังจากนั้นเจ้าเมืองพิษณุโลก ได้ตั้งตนขึ้นเป็นเจ้าได้ 7 วัน ก็ถึงแก่พิลาลัย น้องชายที่เป็นอุปราช (หนู) ครองเมืองแทน ต่อมาเจ้าพระฝางมาตีเมืองพิษณุโลกได้สำเร็จ เมืองพิษณุโลกจึงรวมกับเมืองฝาง แต่สุดท้ายก็ถูกพระเจ้าตากสินตีได้สำเร็จ จึงทำให้ก๊กต่างๆ สลายลง ทำให้พระเจ้าตากสินรวมแผ่นดินไทยให้เป็นปึกแผ่นอีกครั้ง

ในสมัยของพระเจ้าตากสินมหาราชเป็นยุคที่มีสงครามตลอดรัชกาล พระองค์ต้องมี

ทหารคู่พระทัยที่มีฝีมือเข้มแข็ง ***นายทองดี ฟันขาว*** หนุ่มเมืองพิชัยมีโอกาสเข้าสวามิภักดิ์รับราชการเป็นทหารเสือคนหนึ่งอยู่ข้างกายตลอดมา ได้รับพระราชทานยศศักดิ์เป็น "พระยาสีหราชเดโช" ในคราวบรมราชาภิเษก หลังจากศึกเจ้าพระฝาง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าให้เจ้าพระยาสีหราชเดโช เป็น **"พระยาพิชัย"** ครองเมืองพิชัย ด้วยความกล้าหาญและความสามารถของพระยาพิชัย กล่าวว่าใน พ.ศ. 2315 โปสุพลาแม่ทัพพม่า คุมทัพจากหลวงพระบางจะไปตั้งรักษาเมืองเชียงใหม่ผ่านมาทางเมืองน่าน ให้ชิกชิงโบ คุมพล 5,000 คน ไปตีเมืองชายแดน ตีลับแลได้แล้วเลยยกมาตีเมืองพิชัย พระยาพิชัย รักษาเมืองไว้เป็นสามารถ จนกองทัพจากพิษณุโลกขึ้นมาช่วย ได้ทำการรบพุ่งกับพม่าอย่างดุเดือด พม่าพ่ายแพ้แตกหนีกลับเมืองเชียงใหม่

ในปี พุทธศักราช 2316 โปสุพลาแม่ทัพคนเดิม คุมทัพกลับจากเมืองเวียงจันทน์ จึงได้

เลยมามาตีเมืองพิชัยอีกเจ้าพระยาสุรสีห์และพระยาพิชัยเตรียมพร้อมมิได้ตั้งอยู่ในความประมาทเมื่อทราบข่าวศึกจึงได้จัดกองทัพสกัดกั้นตามชัยภูมิในกลางทาง ให้ทหารซุ่มอยู่เป็นระยะในทางเดินทัพของพม่า เมื่อเห็นเป็นจังหวะก็เข้าตีพม่าเสียทีอีกครั้ง รี้พลแตกยับหนีกลับไปสิ้นในการรบกันครั้งนี้ พระยาพิชัยได้ออกนำหน้าทหารเข้าประจัญบานถือดาบทั้งสองข้างป้องกันบ้านเมือง เข้าไล่ฟันข้าศึกจนดาบหัก จึงได้ชื่อเสียงว่า พระยาพิชัยดาบหัก เข้าไล่ฟันข้าศึกจนดาบหัก จึงได้เลื่องลือชื่อเสียงแต่ครั้งนั้น เรียกกันว่า **"พระยาพิชัยดาบหัก"** จนกระทั่งทุกวันนี้

อุตรดิตถ์....สมัยรัตนโกสินทร์

ในยุคต้นกรุงรัตนโกสินทร์ สมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย และพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวตลอด 3 รัชกาลนี้แผ่นดินสยามไม่เคยปลอดศึกพม่า จนเมืองอังกฤษเริ่มเข้ามาหาลู่ทางแสวงหาอาณานิคมในดินแดนแถบนี้และเริ่มทำสงครามติดพันกับพม่า ในปี พ.ศ.2366 จนพม่าตกเป็นอาณานิคมของอังกฤษเป็นที่เด็ดขาดในปี พ.ศ.2468 สงครามประจำอาณาจักรทั้งสองแห่งนี้จึงยุติลง

ในปี พ.ศ.2369-2375 เมื่อเกิดกรณีกบฏเจ้าอนุวงศ์มีการกวาดต้อนชาวลาวเวียงจันทน์มาอยู่แถบเมืองพิชัย ขณะเดียวกัน พระราชอาณาเขตก็กว้างขวางขึ้น เมืองพิชัยต้องรับภาระหนักขึ้นในการเป็นศูนย์กลางดูแลพื้นที่ จึงถูกยกอันดับขึ้นเป็นหัวเมืองชั้นโท

ขณะที่เมืองพิชัยเริ่มทรุดโทรมลง ตลาดหาดท่าอิฐก็เจริญรุ่งเรืองขึ้นอย่างรวดเร็ว เศรษฐกิจและการค้าขายทางเมืองใต้กำลังขยายตัว การค้ากับต่างประเทศก็กำลังเบียดเข้ามาหาพื้นที่ภายในสยาม ดินแดนทางเหนือเองก็กำลังต้องการจะตอบรับให้เต็มที่ นอกจากนั้นแล้วคนจีนที่เคยทยอยหนุนเนื่องกันเข้าเมืองสยามมา แต่ครั้งพระเจ้ากรุงธนบุรี ก็เริ่มมุ่งเข้ามาทำมาค้าขายในชุมทางการค้าแห่งใหม่นี้ไม่ขาดสายยิ่งเมื่อคนเมืองพิชัยค่อยๆ ผสมโรงย้ายเข้ามาอยู่แถบหาดท่าอิฐ ชุมชนแถวนี้ก็ยิ่งขยายตัวหนักขึ้นทุกที ในปี พ.ศ.2430 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเหล้าเจ้าอยู่หัว จึงโปรดให้ตั้งชุมชนนี้ขึ้นเป็นเมือง พระราชทานชื่อว่า "เมืองอุตรดิตถ์" แปลว่า "เมืองท่าเหนือ" ให้ขึ้นอยู่กับเมืองพิชัย

พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จประพาสหัวเมืองฝ่ายเหนือ ปี พ.ศ.๒๕๔๔

วัน	ออกจาก	ประพาส	ประทับแรม
ตุลาคม ๓	กรุงเทพฯ	--------	บางปอิน (บางปะอิน)
๔	บางปอิน	วัดป่าโมกข์	เมืองอ่างทอง
๕	เมืองอ่างทอง	วัดไชโย	เมืองสิงหบุรี
๖	เมืองสิงหบุรี	--------	บ้านสรรพยาแขวง เมืองไชยนาท (ชัยนาท)
๗	บ้านสรรพยา	เมืองสรรค์บุรี	เมืองไชยนาท
๘	เมืองไชยนาท	เขาธรรมามูล	บ้านท่าฉนวนแขวง เมืองมะโนรมย์
๙	-------	เมืองอุไทยธานี (อุทัยธานี)	" "
๑๐	บ้านท่าฉนวน	-------	เมืองนครสวรรค์
๑๑	------	ปากน้ำโพ	" "
๑๒	เมืองนครสวรรค์	-------	บางมูลนาคแขวงเมือง พิจิตร
๑๓	บางมูลนาค	--------	เมืองพิจิตร
๑๔	--------	บึงสีไฟ	" "
๑๕	เมืองพิจิตร	---------	ปากน้ำพิง
๑๖	ปากน้ำพิง	----------	เมืองพิศณุโลก (พิษณุโลก)
๑๗ ๑๘ ๑๙	ประทับเมืองพิศณุโลก		
๒๐	เมืองพิศณุโลก	---------	เมืองพรหมพิราม
๒๑	เมืองพรหมพิราม	---------	เมืองพิไชย
๒๒	เมืองพิไชย (พิชัย)	เมืองตรอน	เมืองอุตรดิฐ (อุตรดิตถ์)
๒๓	---------	หาดอ่าอิฐ	" "
๒๔	---------	เมืองทุ่งยั้ง	" "
๒๕	---------	เมืองลับแล	" "
๒๖	---------	เมืองฝาง	" "
๒๗	เมืองอุตรดิฐ	-----------	เมืองพิไชย
๒๘	เมืองพิไชย	-----------	เมืองพิศณุโลก
๒๙	เมืองพิศณุโลก	บึงขะมัง	บ้าแขะมังแขวงเมืองพิจิตร

๓๐	บ้านขะมัง	----------	เมืองนครสวรรค์
๓๑	----------	บึงบะเพค	" "
พฤศจิกายน ๑	เมืองนครสวรรค์	วัดมหาธาตุ	เมืองไชยนาท
๒	เมืองไชยนาท	วัดพระนอนจักร์ศรี	เมืองสิงหบุรี
๓	เมืองสิงหบุรี	----------	เมืองอ่างทอง
๔	เมืองอ่างทอง	----------	บางปอิน
๕	ประทับเมืองพิศณุโลก		
๖	บางปอิน	----------	ถึงกรุงเทพฯ

รวมเบ็จเสร็จ ๓๕ วัน

วันที่ ๗ พฤศจิกายน เวลาบ่าย ๒ โมง ๔๕ นาที กระบวนพระประเทียบออกจากพระราชวังบางปอินไปสะเตชั่นรถไฟ

เวลาบ่าย ๒ โมง ๕๐ นาที เสด็จพระราชดำเนินจากพระราชวังบางปอินไปสะเตชั่นรถไฟ

เวลาบ่าย ๓ โมง ๗ นาที รถไฟพิเศษเสด็จพระราชดำเนินออกจากสะเตชั่นบางประอิน

เวลาบ่าย ๔ โมง ๑๕ นาที รถไฟถึงสะเตชั่นสามเสนทั้งกระบวนหลวงแลกระบวนพระประเทียบลงจากรถไฟที่สะเตชั่นสามเสน

พระพุทธเจ้าหลวง เสด็จประพาสเมืองอุตรดิตถ์

ในปี พ.ศ.2444 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า เสด็จมณฑลฝ่ายเหนือ เสด็จเมืองพิชัยเมื่อวันที่ 21 ตุลาคม เมืองตรอนตรีสินธุ์ เมื่อวันที่ 22 ตุลาคม และเสด็จเมืองอุตรดิตถ์เมื่อวันที่ 23 ตุลาคม 2444 โดยทางอุตรดิตถ์ร่วมกันเตรียมการรับเสด็จอย่างแข็งขัน เตรียมการสร้างพลับพลาไว้รับเสด็จอย่างใหญ่โต โดยจัดสร้างขึ้นริมแม่น้ำน่านในบริเวณโรงเรียนอนุบาลอุตรดิตถ์ปัจจุบันนี้ ที่ดังกล่าวนี้ในสมัยนั้นเป็นหนองน้ำเล็กๆ และเป็นป่า จึงต้องมีการระดมคนถากถางป่าและปรับพื้นที่ขุดตอไม้ถมหนองน้ำเป็นการใหญ่ แต่พวกที่มาทำงานเหล่านั้นต่างก็มาทำด้วยความเต็มใจและดีใจที่พระเจ้าแผ่นดินจะเสด็จมายังบ้านเมืองของตน เพราะยังไม่เคยได้เห็นพระเจ้าแผ่นดินกันเลย คราวนี้จะได้เห็นกันละ จึงต่างคนต่างก็ทำงานกันอย่างเต็มฝีมือ มีทั้งพ่อค้า

ประชาชน ข้าราชการ รวมทั้งพ่อค้าตลาดหาดท่าอิฐก็มาร่วมด้วยอย่างแข็งขัน พลับพลารับเสด็จที่สร้างขึ้นครั้งนั้นเป็นการสร้างอย่างถาวร มีการตัดต้นไม้นำมาเลื่อยทำเป็นมุมห้องโถง ห้องบรรทม มีรั้วกั้นแบ่งเป็นอาณาเขต ภายในรั้วข้างพลับพลา สร้างเป็นสระน้ำ ปลูกบัว ปลูกดอกไม้ มีการปล่อยปลา ปล่อยเต่า ในสระน้ำนั้นด้วย

พลับพลาใหญ่ที่ท่าโพธิ์ (บางโพปัจจุบัน) ได้จัดสร้างแพน้ำเพื่อเทียบเรือพระที่นั่ง โดยทำเป็นบันไดขึ้นจากตลิ่งริมแม่น้ำไปจนถึงพลับพลาใหญ่ สองฟากทางที่จะเสด็จพระราชดำเนิน ประดับด้วยต้นไม้กระถางเป็นแนวตลอดตั้งแต่แพเทียบเรือพระที่นั่งไปจนถึง

วันที่พระองค์เสด็จถึงอุตรดิตถ์ เป็นวันที่ประชาชน ทั่วไปต่างปลื้มปิติยินดีอย่างยิ่ง พากันหลั่งไหลอุ้มลูกจูงหลานมาคอยเฝ้ารับเสด็จและชมพระบารมีของพระองค์อย่างใกล้ชิด พากันเดินทางมาจากทั้งที่ใกล้และไกล เพราะต่างก็ไม่เคยมีใครเคยได้เห็นพระองค์เลย พลับพลาที่สร้างไว้รับเสด็จก็ประดับด้วยธงรูปช้างเผือกปลิวไสวเป็นสง่างามยิ่ง ปลิวสะบัดพลิ้วชวนชมตามแนวทางที่พระองค์จะเสด็จพระราชดำเนินก็แน่นด้วยประชาชนทั้งสองฟากทาง

ขบวนทางเรือซึ่งใช้เรือกลไฟเป็นเรือนำและอารักขาได้วิ่งเข้ามาถึงเขตท่าโพธิ์ก็เปิดหวูดสัญญาณดังกังวาน เห็นธงช้างเผือกปักที่หัวเรือปลิวสะบัด ต่อจากนั้นก็ได้แลเห็นเรือพระที่นั่ง ซึ่งเป็นเรือกลไฟเช่นเดียวกัน ทาสีขาวสะอาดแล่นมาท่ามกลาง ถัดจากเรือพระที่นั่งก็เป็นเรือพระมเหสี พระสนมกำนัลและพระบรมวงศานุวงศ์ตามเสด็จเป็นลำดับ เมื่อเรือพระที่นั่งเข้าเทียบแพน้ำอันกว้างใหญ่ ทหารบก ทหารเรือ ตั้งแถวรับเสด็จพระองค์ได้เสด็จจากเรือพระที่นั่งเสด็จขึ้นสู่แพน้ำแล้ว เสด็จพระราชดำเนินผ่านโต๊ะหมู่บูชาที่ตั้งรับเสด็จ มีพระสงฆ์เจริญพระคาถาถวายชัยมงคล ผ่านแถวข้าราชการและพ่อค้าประชาชนที่มาเฝ้ารับเสด็จเนืองแน่นสองฟากทางเสด็จ พระองค์ทรงโบกพระหัตถ์ด้วยพระพักตร์เบิกบานยิ้มต้อนรับตลอดทาง

ประชาชนที่ได้เห็นพระองค์อย่างใกล้ชิด ต่างก็ปลื้มปิติยินดีบางคนถึงกับน้ำตาไหล ต่างซุบซิบพูดกันว่า นับเป็นบุญของพวกเราที่ได้ชมพระบารมีในครั้งนี้ ตั้งแต่เกิดมาก็เพิ่งจะได้เห็นพระองค์อย่างใกล้ชิดวันนี้ ขอให้พระองค์ทรงพระเจริญเป็นมิ่งขวัญเป็นร่วมโพธิ์ร่วมไทร

พระองค์ทรงประทับที่พลับพลารับเสด็จนั้น เวลาพลบค่ำก็มีแสงโคมไฟสว่างไสวโคมไฟประดับซุ้มประตู และเสาพลับพลาตลอดไปจนรั้วล้อมรับพลับพลาก็สว่างเจิดจ้าประดุจกลางวัน มีทหารยืนยามรักษาการณ์ตามประตูรั้วทาง เข้าสู่พลับพลาทหารมหาดเล็กยืนรักษาการณ์ที่บันไดพลับพลา มีประชาชนไปดูแสงสว่างของโคมไฟกันมากมายเพราะไม่เคยเห็นอย่างนี้มาก่อน

วันรุ่งขึ้น พระองค์ได้เสด็จไปทรงทอดพระเนตรตลาดหาดท่าอิฐปรากฏว่าตลอดทางที่เสด็จนั้น มีประชาชนเฝ้ารับเสด็จสองฟากทางและมีผ้าขาวผ้าแดงปูลาด บรรดาร้านค้าก็ประดับตกแต่งหน้าร้านด้วยธงรูปช้างเผือก กับใช้ระบายหน้าร้าน พร้อมเขียนคำถวายพระพร

บางร้านก็ตั้งเครื่องบูชารับเสด็จ พระองค์ทรงเสด็จพระราชดำเนินไปบนผ้าขาวผ้าแดงที่ปูลาดไว้นั้นตั้งแต่ตลาดตอนใต้ไปจนถึงตลาดทางเหนือ มีตำรวจหลวงถือหวายนำเสด็จ มีขบวนตามเสด็จด้วยพระราชโอรส พระราชธิดาและพระบรมวงศานุวงศ์ ติดตามด้วยข้าราชการฝ่ายทหารและพลเรือน ประชาชนชายหญิงรวมทั้งชาวจีนที่มารอรับเสด็จต่างนั่งประนมมือชมพระบารมีตามกัน พระองค์ทรงพอพระทัยตลาดหาดท่าอิฐ ถึงกับทรงมีพระราชดำรัสว่า **"ตลาดการค้าที่นี่ใหญ่โต มีทั้งบริษัท ห้างร้าน มีห้างทำไม้ของฝรั่งหลายห้าง บ้านเรือนของราษฎรก็น่าดู สมควรยกฐานะขึ้นเป็นเมือง"** เมื่อพระองค์เสด็จทอดพระเนตรตลาดหาดท่าอิฐจนทั่วแล้ว จึงเสด็จกลับพลับพลาที่ประทับ

วันรุ่งขึ้นเป็นวันทรงแจกเสมา จ.ป.ร. ซึ่งพระองค์ได้นำมา และทรงนำออกแจกให้แก่เด็กเล็กๆ ทั้งหญิงและชาย และวันนี้ตามถนนหนทางก็แน่นไปด้วยพ่อ แม่ ปู่ ย่า ตา ยาย อุ้มลูกจูงหลานไปรับแจกเสมา จ.ป.ร. ถึงพลับพลาที่ประทับ พระองค์ทรงแจกด้วยพระหัตถ์ของพระองค์เอง เด็กที่ได้รับแล้วก็เอาผูกคอ พระองค์ทรงชอบเด็กเล็กๆ มาก เวลาแจกพระองค์ต้องให้เด็กเข้ารับเอง โดยที่พระองค์จะนำเอาเสมาผูกติดกับปลายไม้ ทรงกวัดแกว่างไปๆ มาๆ ล่อเด็กๆ เด็กที่ฉลาดและมีความว่องไวก็จะคว้าจับได้ก่อนเด็กอื่น ตอนนี้พระองค์จะทรงพระสรวลชอบพระทัยพร้อมทั้งชมว่าเด็กคนนั้นฉลาดไหวพริบดี พระองค์จะทรงกระทำเช่นนี้ตลอดเวลาจนกว่าจะหมดเวลาแจก เสมา จ.ป.ร. ดังกล่าวนี้ ปัจจุบันก็ยังเคยเห็นมีเด็กผูกคอกันอยู่ก็มี

ในคราวเสด็จประพาสอุตรดิตถ์ พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวมีพระราชหัตถเลขาตอนหนึ่งกล่าวถึงตลาดเมืองอุตรดิตถ์ว่า

"...ในตลาดนั้นมีเรือนแถวฝากระดาน 2 ชั้น แต่ใหญ่ๆกว่าที่กรุงเทพฯที่แล้วก็มาก ที่ยังทำอยู่ก็มี เป็นร้านขายของอย่างครึกครื้น ที่เป็นบ้านเรือนแลห้างก็มีบ้าง เขาว่าตลาดบกที่นี่ดีกว่าปากน้ำโพ ซึ่งฉันยังไม่ได้เห็น แต่ตลาดเรือนั้นที่นี่สู้ปากน้ำโพไม่ได้..."

เกี่ยวกับการโยกย้ายศูนย์กลางท้องถิ่นจากเมืองพิชัยมาเมืองอุตรดิตถ์ มีใจความว่า

"...อนึ่งเมืองพิชัยนั้น โดยที่ตั้งไม่ดีมีแต่ร่วงโรยลง ที่เมืองอุตรดิตถ์นี้ความเจริญขึ้นรวดเร็ว มีการค้าขายแลผู้คนมาก จนเป็นอำเภอก็ไม่ใคร่พอที่จะปกครองรักษา ฉันจึงได้สั่งให้ย้ายที่ว่าการเมืองขึ้นมาตั้งที่พลับพลานี้ แต่อำเภออุตรดิตถ์ก็ยังคงเป็นอุตรดิตถ์อยู่ อำเภอพิชัยก็คงเป็นเมืองพิชัย ย้ายแต่ที่ว่าการเมืองแลศาลเมืองขึ้นมาตั้งที่นี่ แลพลับพลาที่สร้างขึ้นนี้จะใช้ได้ต่อไปอีกหลายปี กว่าการปลูกสร้างใหม่จะแล้วเสร็จ..."

ในปีเดียวกันนี้เอง สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศรานุวัติวงศ์ ได้เสด็จเมืองอุตรดิตถ์ด้วยและได้นิพนธ์ไว้ตอนหนึ่งว่า

"...เวลาบ่ายสามโมง ขี่ม้าขึ้นไปตามถนนริมน้ำดูตลาดท่าอิฐซึ่งอยู่เหนืออุตรดิตถ์หน่อยหนึ่ง ที่แท้จริงอุตรดิตถ์ไม่มีคนมากเท่าท่าอิฐ แลท่าอิฐนั้นควรจะเป็นเมือง เมืองทั้งปวงใน

มณฑลพิษณุโลกเมืองไหนจะดีเท่าเมืองอุตรดิตถ์ไม่มี เป็นเมืองที่โคราช เป็นที่รวมทางที่มาแต่ที่ดอน คือ แพร่ น่าน เป็นต้น มาสู่อุตรดิตถ์ เป็นท่าเป็นบ้านร้านตลาด หาได้จับปลาแต่ตามลำน้ำเช่นเมืองอื่นไม่ คับคั่งแน่นหนาประดุจตลาดน้อยกรุงเทพฯ เวลานี้ที่ตลาดกำลังทำโรงร้านใหม่เพราะขยายถนน โรงร้านนั้นทำด้วยไม้เป็นสองชั้น...เมืองอุตรดิตถ์เป็นที่งอก แผ่นดินเป็นพักสองชั้นอย่างเมืองพิชัยเกือบทุกแห่ง..."

เห็นได้ชัดว่า สมเด็จเจ้าฟ้ากรมพระยานริศร์ ท่านทรงได้สัมผัสและตระหนักได้ชัยถึงพลังทางธุรกิจการค้าของเมืองอุตรดิตถ์ที่กำลังมาแรง เพราะเป็น "ที่โคราช" คือ ชุมทางการคมนาคมขนส่งและชุมทางการค้าระดับภูมิภาค อีกประการหนึ่งคือข้อสังเกตถึงปัญหาสภาพแวดล้อมประจำเมืองคือการเคลื่อนไหวของลำน้ำน่าน เกิดที่งอก เกิดตลิ่งเป็นชั้นสองระดับอยู่ทั่วไป

พระพุทธเจ้าหลวง เสด็จประพาสเมืองลับแล

หลวงศรีพนมมาศ (ทองอิน แช่ตัน) นายอำเภอลับแล เป็นผู้นำท้องถิ่น ร่วมกับราษฎรช่วยกันแผ้วถางทางตั้งแต่อุตรดิตถ์ไปจนถึงลับแล (ถนนเส้นนี้ภายหลังพระราชทานนามว่า "ถนนอินใจมี" ถือเป็นเป็นการสรรเสริญท่านผู้เป็นหัวเรี่ยวหัวแรง) นอกจากเส้นทางพระราชดำเนินแล้ว ก็ได้สร้างพลับพลารับเสด็จไว้ชั่วคราวที่ลับแลอีกแห่งหนึ่งเช่นกัน

วันต่อมา ในวันที่ 23 ตุลาคม 2444 พระพุทธเจ้าหลวงเสด็จไปประทับที่พลับพลารับเสด็จลับแล ซึ่งหลวงศรีพนมมาศได้จัดเตรียมไว้รับเสด็จ วิถีชีวิต ภูมิประเทศท้องถิ่นที่งดงามตลอดจนการถวายการรับเสด็จ สร้างความพอพระราชหฤทัยเป็นยิ่งนัก ทรงชมว่าลับแลแห่งนี้เหมาะอย่างยิ่งที่จะเป็นพื้นที่อันอุดมสมบูรณ์ด้วยผลไม้ซึ่งสามารถจะเลี้ยงตัวเองได้อย่างสบาย...

ชื่อเดิมของอำเภอตรอน มีชื่อว่า เมืองตรอน (เมืองตรอนตรีสินธุ์) ซึ่งเป็นเมืองขึ้นกับเมืองพิชัย ณ เวลานั้นเมืองพิชัย แบ่งการปกครองออกเป็น 5 อำเภอด้วยกัน คือ เมืองพิชัย เมืองอุตรดิตถ์ (เดิมเขียน เมืองอุตรดิษฐ์) เมือง ตรอนตรีสินธุ์ เมืองลับแล และเมืองน้ำปาด จากทำเนียบรายชื่อนายอำเภอตรอน ณ ที่ว่าการอำเภอตรอน มีว่านายอำเภอคนแรก ชื่อ หลวงพินิจ เป็นนายอำเภอตั้งแต่

พ.ศ.2430-2436 กล่าวกันว่า เดิมที่ว่าการอำเภอตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 7 ตำบลป่าคาย (ปัจจุบันขึ้นอยู่กับอำเภอทองแสนขัน) ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอเมืองตรอนตรีสินธุ์ จากบ้านปากคลองตรอน ต่อมาในสมัยพระศรีสงคราม หรือที่ชาวบ้านเรียกว่า "พระตรอน" (เกี้ยว) ดำรงตำแหน่งนายอำเภอ ระหว่าง พ.ศ.2440-2444 ได้ย้ายที่ว่าการอำเภอเมืองตรอนตรีสินธุ์ จากบ้านปากคลองตรอนมาอยู่ ณ บริเวณวัดมงคลนิมิตร หมู่ที่ 2 ตำบลบ้านแก่ง สมเด็จฯ เจ้าฟ้ากรมพระยานิริศรานุวัตติวงศ์ ได้เสด็จถึงที่ว่าการการอำเภอเมืองตรอนตรีสินธุ์ เมื่อวันที่ 4 มิถุนายน 2444 ดังปรากฏในพระราชนิพนธ์ของพระองค์ ตอนหนึ่ง ดังนี้

"เวลาบ่ายโมง 47 นาที ออกจากวัดเต่าไหถึงที่ว่าการอำเภอเมืองตรอน เวลา 3 โมง 8 นาที ได้ขึ้นไปดูที่ว่าการอำเภอ และพระวิสูตรไปตรวจที่จะทำพลับพลาประทับแรมที่นี่เขาปลูกปรำรับ"

ต่อมาวันที่ 22 ตุลาม พ.ศ.2444 พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวได้เสด็จเมืองตรอนตรีสินธุ์ ดังพระราชหัตถเลขาตอนหนึ่ง ดังนี้

เมืองตรอนตรีสินธุ์

วันที่ 22 ตุลาคม ร.ศ.120 ถึง กรมหลวงเทววงศ์วโรปการ

"อนุสนธิรายงานเมื่อคืนนี้ฝนตกเล็กน้อยตั้งแต่เวลา 4 ทุ่มไปแล้ว รู้สึกเย็น ดึกเข้าหนาว ลักษณะเมืองเหนือ วันนี้ น้ำก็ทรงอยู่ ได้ออกเรือจากเมืองพิไชย เวลาเช้า 3 โมงมาถึงเมืองตรอนซึ่งตั้งใหม่ เมื่อ 3 ปีนี้ ที่ตำบลบ้านแก่ง ตั้งพลับพลา เยื้องที่ว่าการอำเภอขึ้นมาข้างบนสักหน่อยหนึ่ง..."

ในปี พ.ศ.2441 พระศรีสงคราม (เกี้ยว) ย้ายที่ว่าการอำเภอมาอยู่บริเวณวัดมงคลนิมิตร ตำบลบ้านแก่ง ในปัจจุบัน เนื่องจากบริเวณที่ว่าการอำเภอเดิมหนีมรสุมน้ำท่วมอย่างรุนแรง และบริเวณที่ตั้งที่ว่าการอำเภอห่างจากชุมชนบ้านแก่ง ทำให้ประชาชนไปติดต่อราชการลำบาก

ในปี พ.ศ.2467 หลวงพิศาลสุริศักดิ์ ย้ายที่ว่าการอำเภอมาอยู่ที่บริเวณบ้านวังหินตำบลวังแดง เพื่อขยายความเจริญของชุมชนบ้านแก่งเดิม ขึ้นไปทางเหนืออีกราว 6 กิโลเมตร จะทำให้ประชาชนติดต่อราชการได้สะดวก เพราะเส้นทางคมนาคมทั้งทางบก ทางน้ำ และทางรถไฟ

ในปี พ.ศ.2475 ได้มีการเปลี่ยนชื่ออำเภอมาใช้ชื่อ อำเภอตรอน จนถึงปัจจุบัน มีพื้นที่การปกครอง 7 ตำบล ได้แก่ ตำบลวังแดง ตำบลหาดสองแคว ตำบลบ้านแก่ง ตำบลน้ำอ่าง ตำบลป่าคาย ตำบลน้ำพี้ และตำบลผักขวง

ในปี พ.ศ.2516 นายบัณฑูร สุนทรารัณย์ นายอำเภอขณะนั้น ได้ก่อสร้างอาคารที่ว่าการอำเภอขึ้นใหม่ ลักษณะเป็นอาคารไม้สองชั้น หลังคามุงกระเบื้องบริเวณที่แห่งเดิม

ในปี พ.ศ.2526 วันที่ 1 กรกฎาคม ได้มีการแยกตำบลป่าคาย ตำบลผักขวง ตำบลน้ำพี้ ตำบลบ่อทอง ไปตั้งเป็นอำเภอทองแสนขัน

ปัจจุบันอำเภอตรอน แบ่งการปกครองท้องที่เป็น 5 ตำบล คือ ตำบลวังแดง ตำบล

บ้านแก่ง ตำบลน้ำอ่าง ตำบลหาดสองแคว และตำบลข่อยสูง

หลังจากได้ทรงทอดพระเนตรชมลับแลจนทั่วแล้ว พระองค์ได้เสด็จต่อไปยังพระแท่นศิลาอาสน์โดยประทับหลังช้าง พระที่นั่งทรงนมัสการพระแท่นศิลาอาสน์แล้ว เสด็จกลับไปประทับที่พลับพลาท่าโพธิ์อุตรดิตถ์ วันรุ่งขึ้นเสด็จไปวัดพระฝางเพื่อทอดพระเนตรโบราณสถาน...

วันที่พระองค์ได้กำหนดเสด็จกลับราษฎรชาวอุตรดิตถ์พากันมาส่งเสด็จถึงท่าน้ำหน้าพลับพลาจนเนืองแน่นบ้างก็นำของมาถวาย เช่น มะพร้าวอ่อนและผลไม้ต่างๆ ของลับแล ทรงกล่าวแก่ประชาชน พ่อค้า ข้าราชการที่มาส่งเสด็จ ว่าทรงขอบใจใจการต้อนรับอย่างดียิ่ง คนทั้งหลายต่างยกมือประนมกราบไหว้ด้วยความปิติอย่างล้นเหลือ บางคนถึงกับน้ำตาไหลออกมาโดยไม่รู้สึกตัวเรือพระที่นั่งสีขาว ปักธงประจำพระองค์ค่อยๆ เคลื่อนใช้ฝีจักรบ่ายหัวเรือล่องลงสู่ทิศใต้ พร้อมกับเปิดหวูดสัญญาณคล้ายกับเป็นการบอกลาชาวอุตรดิตถ์...

นับตั้งแต่ปี 2444 จนถึงปัจจุบัน รวมระยะเวลากว่า 100 ปี ชาวอุตรดิตถ์ยังคงมีความปลาบปลื้มในพระมหากรุณาธิคุณพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวปิยมหาราช หรือพระพุทธเจ้าหลวง ได้เสด็จเมืองอุตรดิตถ์ เป็นรากฐานที่สำคัญที่ทำให้จังหวัดอุตรดิตถ์เจริญก้าวหน้ามาโดยตลอดจนถึงปัจจุบัน

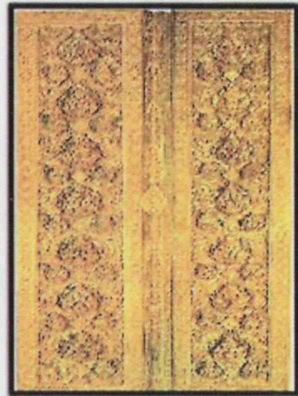
ดังนั้น เพื่อเป็นการรำลึกถึงการเสด็จมายังเมืองอุตรดิตถ์ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานแพร่ ซึ่งรับผิดชอบในการส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดอุตรดิตถ์ แพร่ น่าน จึงได้จัดทำคู่มือท่องเที่ยวเมืองอุตรดิตถ์ แนะนำเส้นทางท่องเที่ยวตามรอย “พระพุทธเจ้าหลวง เสด็จประพาสเมืองอุตรดิตถ์” เป็น รูปแบบการท่องเที่ยวสัมผัสประวัติศาสตร์ โบราณสถาน โบราณวัตถุ ธรรมชาติ และวิถีชีวิตของชาวอุตรดิตถ์ ตามเส้นทางเสด็จดังกล่าว นอกจากนี้ยังแนะนำเส้นทางท่องเที่ยวอื่นๆ แนะนำให้นักท่องเที่ยวได้เลือกสัมผัสความเป็นเมืองอุตรดิตถ์ตามความสนใจและตามความเหมาะสมเวลาของนักท่องเที่ยวต่อไป

แนะนำเส้นทางท่องเที่ยว
ตามรอยเส้นทาง "พระพุทธเจ้าหลวง เสด็จประพาสเมืองอุตรดิตถ์"

เส้นทางที่ 1

"ชมโบราณสถาน เยือนวัดเก่า เล่าเรื่องเมืองท่าเหนือ"

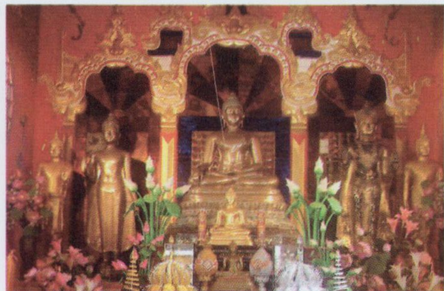
วันแรก

08.00 น. ออกจากที่พัก เดินทางไป*วัดพระฝางสวางคบุรีมุนีนารถ*

สักการะเจดีย์พระทันตธาตุ สักการะองค์พระฝางจำลองที่สวยงามมาก และชมโบราณสถานที่สวยงามพร้อมรับฟังเรื่องราวประวัติศาสตร์ที่น่าสนใจของวัดพระฝางฯ จากเยาวชนอาสาสมัครนำเที่ยวในท้องถิ่น

09.30 น. เดินทางไป*วัดธรรมาธิปไตย* ชมบานประตูไม้แกะสลัก คู่ใหญ่ของวิหารวัดพระฝางสวางคบุรีมุนีนารถ ที่สวยงามอลังการ มากที่ สุดอีกแห่งหนึ่งของเมืองไทย

10.15 น. *ชมลานเอนกประสงค์* บริเวณท่าน้ำตลาดท่าอิฐ หรือ "เมืองบางโพธิ์ท่าอิฐ" ซึ่งเป็นที่มีของชื่อ "อุตรดิตถ์" ปัจจุบัน มีความหมายว่า "เมืองท่าน้ำแห่งทิศเหนือ หรือ เมืองท่าเหนือ" ซึ่งในอดีตพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าฯ รัชกาลที่ 5 (ร.5) ท่านเคยเสด็จฯ ประพาสเมืองท่าเหนือ เมื่อปี พ.ศ. 2444 และสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์ พระพุทธเจ้าหลวงซึ่งตั้งอยู่ ณ ลานอเนกประสงค์ริมแม่น้ำน่านแห่งนี้

11.30 น. นมัสการ*หลวงพ่อเพชร*พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคู่เมืองอุตรดิตถ์ ณ วัดท่าถนน

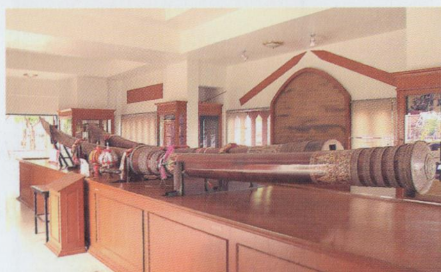
12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. เดินทางไป*อนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก* หน้าศาลากลางจังหวัดอุตรดิตถ์

- สักการะอนุสาวรีย์พระยาพิชัยดาบหัก วีรชนคนกล้า แห่งเมืองอุตรดิตถ์ ทหารเอกนักรบแห่งเจ้าตากฯ ที่สู้รบปกป้องบ้านเมืองจากการรุกรานของข้าศึกศัตรูจนดาบหักคามือ

- พร้อมชม ***พิพิธภัณฑ์พระยาพิชัยดาบหัก***ที่รวบรวมอัตชีวประวัติของพระยา-พิชัย
- ชม ***พิพิธภัณฑ์ดาบเหล็กน้ำพี้*** (ใหญ่ที่สุดในโลก)

14.00 น. เดินทางไปเมืองลับแล มีสถานที่ท่องเที่ยวสำคัญและน่าสนใจได้แก่ ซุ้มประตูเมืองลับแล, ชมต้นสักสยามมินทร์, สักการะอนุสาวรีย์พระศรีพนมมาศ, วัดดอนสัก, สักการะอนุสาวรีย์เจ้าฟ้าฮ่ามกุมาร, น้ำตกแม่พูล, วัดเจดีย์คีรีวิหาร, ม่อนจำศีล, วัดพระแท่นศิลาอาสน์, วัดพระบรมธาตุทุ่งยั้ง

17.30 น. เดินทางกลับที่พัก จ.อุตรดิตถ์

18.30 น. รับประทานอาหารเย็น

เส้นทางที่ 2 "เที่ยวท่าเหนือ ล่องเรือตรอนตรีสินธุ์"

เส้นทางท่องเที่ยวนี้ มีดังนี้

07.00 น. รับประทานอาหารเช้า

08.00 น. เดินทางไปอำเภอตรอน

09.00 น. ชมทัศนียภาพความสวยงามของบรรยายกาศแม่น้ำน่าน ณ ท่าน้ำวัดบ้านแก่ง

- ล่องแพชมทัศนียภาพน้ำน่าน ของอำเภอตรอน พร้อมฟังข้อมูลที่สำคัญทางประวัติศาสตร์จากอาสาสมัครนำเที่ยวท้องถิ่น

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน

13.00 น. ชมวัดหาดสองแคว เป็นวัดที่เก่าแก่ ก่อสร้างเมื่อปี พ.ศ.2352

- สักการะหลวงพ่อจันทร์ ซึ่งเป็นที่เคารพสักการะของชาวอำเภอตรอน และมีบ้านพักสัปปาญะ ซึ่งเป็นบ้านพักสำหรับคนชรา จำนวน 12 ห้อง ในวันเฉลิมพระชนมพรรษาพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวฯ วันที่ 5 ธันวาคม ของทุกปีจะมีการจัดงานประเพณีไหลแพไฟเฉลิมพระเกียรติเฉลิมฉลองที่วัดแห่งนี้

14.00 น. ***พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านชุมชนตำบลหาดสองแคว*** เป็นที่รวบรวม เก็บรักษา อนุรักษ์ โบราณวัตถุ วัสดุ อุปกรณ์และเครื่องมือที่เกี่ยวข้องกับการประกอบอาชีพ เรื่องราวประวัติ-ศาสตร์ ที่บอกเล่าความเป็นมาและวิถีชีวิตของประชาชนในตำบล โดยความร่วมมือของคนในชุมชนร่วมกับวัดหาดสองแคว ใช้กุฏิเก่าเป็นที่รวบรวมภายใต้การสนับสนุนงบประมาณของ อบต. พัฒนาจนเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับประชาชนและเยาวชนในชุมชน เพื่อให้เกิดจิต-สำนึกรักษ์ท้องถิ่นจากการรู้ประวัติศาสตร์ชุมชน

15.00 น. โบสถ์เก่าวัดคลึงคราช เป็นศูนย์รวมความเชื่อ ความศรัทธาของคนในตำบลและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นสถานที่ที่มีความเชื่อมโยงกับตำนานทางพุทธศาสนาเรื่องพระเวสสันดรชาดก เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์แห่งหนึ่งที่กรมศิลปากรได้ขึ้นบัญชีเป็นโบราณสถานอีกแห่งหนึ่งของจังหวัดอุตรดิตถ์ จึงใช้เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ให้กับเยาวชนในตำบลและผู้สนใจโดยทั่วไป

16.00 น. ศาลเจ้าพ่อใหญ่ ปู่ก๊อก ปู่กั๊ก เป็นที่เคารพศรัทธานับถือของชาวบ้านมาก ที่เกิดจากความศักดิ์สิทธิ์ ของเจ้าพ่อทั้งสาม ที่คอยช่วยปกป้องรักษา คอยปัดเป่าสิ่งชั่วร้าย ภยันตราย มิให้กร่ำกรายเข้ามา ในระหว่างเดือน 4 เดือน 5 ชาวบ้านจะจัดงานแก้บนประจำปี และในวันสงกรานต์ จะมีการทรงเจ้า อาบน้ำเจ้าพ่อ ซึ่งจัดขึ้นเป็นประจำทุกปี โดยเฉพาะในวันขึ้น 1 ค่ำ เดือน 7 ของทุกปี ชาวบ้านจะพากันทำบุญกลางบ้าน 3 วัน 3 คืน เพื่อขอพรให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล มีการสวดมนต์เจ็ดตำนานพานต้น และในวันสุดท้าย ชาวบ้านจะพากันเย็บกระทง 4 เหลี่ยม และทำตุ๊กตาจากใบกล้วยให้ครบทุกคนในครอบครัว นอกจากนี้ยังนำดินมาปั้นเป็นวัว ควาย ใส่ในกระทงมีการนำอาหารขนมจีนใส่ในกระทง แล้วนำไปถวายที่ศาลเพื่อขอพรให้เจ้าพ่อปกปักรักษาให้อยู่เย็นเป็นสุข ทั้งหมดนี้เกิดจากความเชื่อและศรัทธาที่มีต่อศาลเจ้าพ่อ ปู่ก๊อก ปู่กั๊กที่บรรพบุรุษพากันถือปฏิบัติจนเป็นประเพณีของชุมชนมาจนถึงปัจจุบัน

17.00 น. เดินทางกลับอุตรดิตถ์ / เข้าที่พัก

เส้นทางที่ 3 "กินปลาเขื่อน ล่องเรือนแพ งามแท้ธรรมชาติ"

เส้นทางท่องเที่ยวเส้นทางนี้ นักท่องเที่ยวจะได้พบความสวยงามหลากหลายของวิถีชีวิต และธรรมชาติที่สวยงามของจังหวัดอุตรดิตถ์ รวมทั้งแหล่งโบราณสถานที่สำคัญน่าสนใจอีกเส้นทางหนึ่ง ประกอบด้วย

07.00 น. รับประทานอาหารเช้า

08.00 น. เดินทางไปบ่อเหล็กน้ำพี้

09.00 น. ชมวนอุทยานต้นสักใหญ่

10.00 น. เดินทางไปเขื่อนดินบ้านท่าเรือ

12.00 น. รับประทานอาหารกลางวัน ณ แพอาหารบ้านท่าเรือ

13.00 น. นั่งเรือหางยาวไปสักการะพระเจดีย์บนเกาะกลางน้ำของอ่างเก็บน้ำสุริยัน-จันทรา เขื่อนสิริกิติ์

- ชมทัศนียภาพกลางอ่างเก็บน้ำเขื่อนสิริกิติ์
- ชมหมู่บ้านชาวประมง การเลี้ยงปลาในกระชังตามพระราชเสาวนีย์ของสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์พระบรมราชินีนารถ

15.30 น. ขึ้นเรือ ณ เขื่อนดินช่องเขาขาด บ้านท่าเรือ อ.ท่าปลา

- เดินทางไปเขื่อนสิริกิติ์

16.15 น. เข้าที่พัก เขื่อนสิริกิติ์

17.30 น. ชมพระอาทิตย์ตกดิน ทัศนียภาพบนสันเขื่อนสิริกิติ์

18.30 น. รับประทานอาหารเย็นร้านระเบียงน่าน เขื่อนสิริกิติ์

- เข้าที่พัก/พักผ่อนตามอัธยาศัย

หมายเลขโทรศัพท์สำคัญ

สถานีตำรวจภูธรอุตรดิตถ์	โทร. 0-5544-2370-1, 0-5541-1038
สภ.ลับแล 0-5543-1023	สภ.ตรอน 0-5549-1045
สภ.พิชัย 0-5542-1025	สภ.นาอิน 0-5582-3080
สภ.พญาแมน 0-5545-5307	สภ.ด่านแม่คำมัน 0-5540-2013
สภ.น้ำปาด 0-5548-1078	สภ.ฟากท่า 0-5548-9066
สภ.บ้านโคก 0-5548-6106	สภ.เด่นเหล็ก 0-5581-1268
สภ.วังกะพี้ 0-5549-4373	ศูนย์จราจรอุตรดิตถ์ 0-5544-4117

โรงพยาบาลอุตรดิตถ์	โทร. 0-5541-4484-8
บริษัท ขนส่ง จำกัด	โทร. 0-5541-1940
สถานีขนส่ง	โทร. 0-5541-1059
วินทัวร์ อุตรดิตถ์	โทร. 0-5541-2345
สถานีรถไฟ	โทร. 0-5541-123
ที่ว่าการอำเภอเมือง	โทร. 0-5541-1037
สำนักงานจังหวัดอุตรดิตถ์	โทร. 0-5541-1003
	หรือ www.uttaradit.go.th
ประชาสัมพันธ์จังหวัด	โทร. 0-5541-2729
พาณิชย์จังหวัดอุตรดิตถ์	โทร. 0-5541-1682
วัฒนธรรมจังหวัดอุตรดิตถ์	โทร. 0-5540-3093
ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดอุตรดิตถ์	โทร. 0-5581-7713, 0-5544-1817
	www.uttaradit.mots.go.th
สมาคมสหพันธ์การท่องเที่ยวภาคเหนือ จ.อุตรดิตถ์	โทร. 08-1379-3204
สมาคมธุรกิจการท่องเที่ยว จ.อุตรดิตถ์	โทร. 0-5541-3264 หรือ 08-1785-2477

ขอบคุณแหล่งข้อมูลจากหนังสือ

อุตรดิตถ์ สิ่งแวดล้อมศิลปกรณ์ สำหรับเยาวชนและการสืบสานวัฒนธรรมท้องถิ่น
ตามรอยพระยุคลบาท เสด็จประพาสต้นมณฑลนครสวรรค์ ร.ศ.125 (พ.ศ.2449)
ย้อนรำลึกเส้นทางประวัติศาสตร์รัชกาลที่ 5 เสด็จประพาสเมืองตรอนตรีสินธุ์

"แหล่งเหล็กน้ำพี้ลือเลื่อง เมืองลางสาดหวาน
บ้านพระยาพิชัยดาบหัก ถิ่นสักใหญ่"

แนะนำเส้นทางท่องเที่ยวตามรอย

"พระพุทธเจ้าหลวง เสด็จประพาสเมืองอุตรดิตถ์"

เมืองพิชัย เมืองตรอนตรีสินธุ์ หาดท่าอิฐ
เมืองทุ่งยั้ง เมืองลับแล เมืองฝาง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) สำนักงานแพร่
34/130-131 ถนนเหมืองหิต ต.ในเวียง อ.เมือง จ.แพร่ 54000
โทรศัพท์ 0 5452 1118, 0 5452 1127 โทรสาร 0 5452 1119
E-mail: tatphrae@tat.or.th • www.tourismthailand.org/phrae
• www.easternlanna.org *พื้นที่รับผิดชอบ : แพร่, น่าน, อุตรดิตถ์*